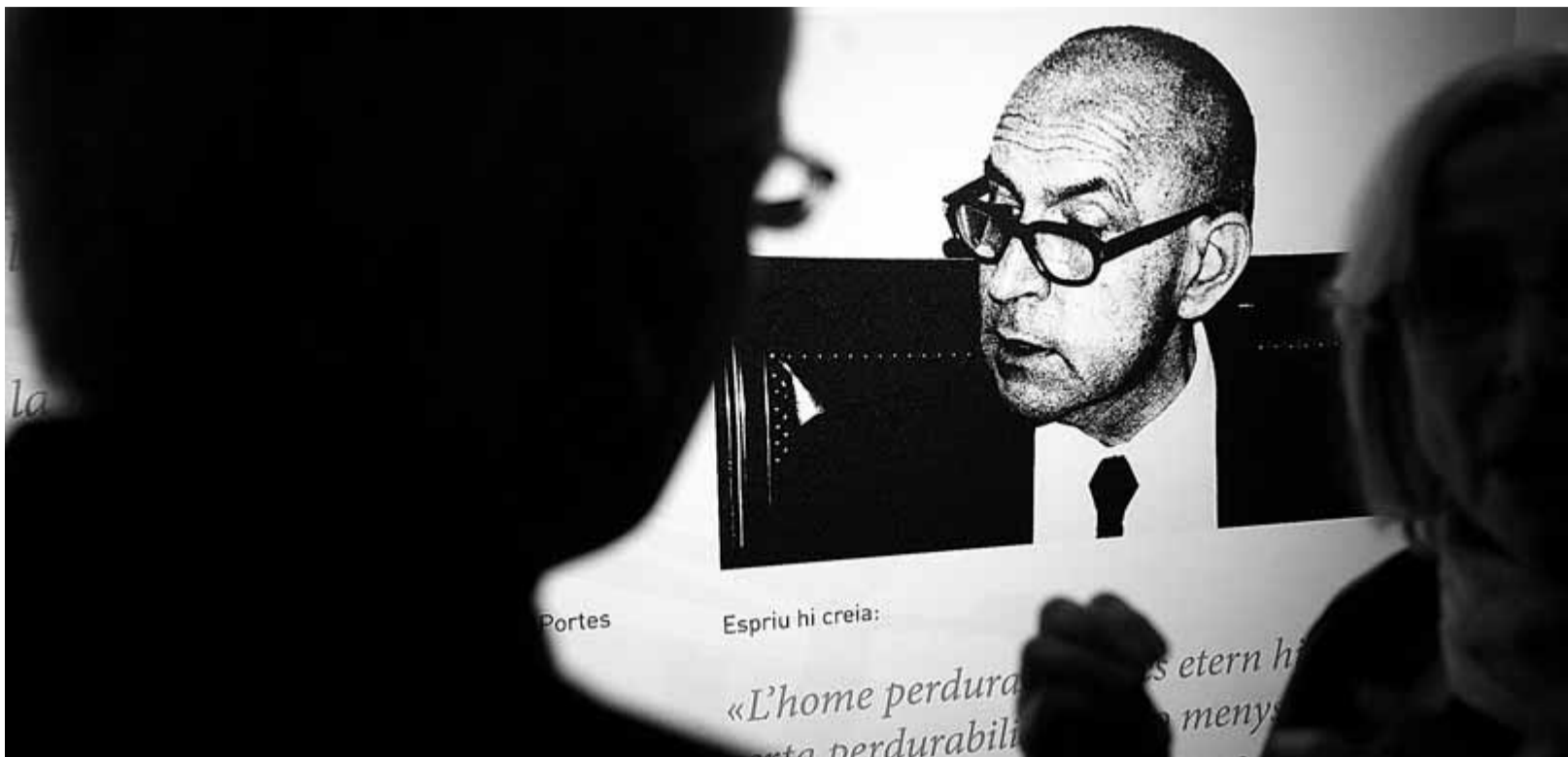

Salvador Espriu,
a més de poeta i
dramaturg, també va
practicar la
disciplina de la
narrativa breu
MANEL LLADÓ

E

Esprriu s'havia guanyat la fama de poeta crític i de dramaturg difícil d'empassar

Perles de l'Espriu narrador

Ara que l'obra narrativa completa de Salvador Espriu està disponible en col·lecció de butxaca, rellegeixo un llibret seu tan entranyable que mai no l'he perdut de vista: *Narracions* (Edicions 62, 1965), amb pròleg de Francesc Vallverdú. Ja en aquella època, quan l'autor s'havia guanyat la fama de poeta crític i de dramaturg difícil d'empassar, em van sorprendre unes històries que tocaven tant de peus a terra, amb un llenguatge de genuïna arrel popular i una precisió de rellotgeria.

Entre totes les narracions sempre m'ha enamorat *Tereseta-que-baixava-les-escales*, una trama de novel·la sàviament concentrada en cinc capítols, encabits en sis pàgines. Res més ni menys que tota la vida de la Teresa Vallalta, des que de menuda juga a les escales de l'església fins que de gran les baixa dins d'un fetretre. Entremig, l'ascens i el declivi d'una família amb fragata que comerciava per mig món, més les esperances i decepcions d'una noia que era la reina del ball de

l'enramada i acaba, això sí, "tan senyora, amb pas de dama". El més admirable és la capacitat d'Espriu per mostrar el pas del temps des d'un escenari invariable –la baixada de Santa Maria Liberal, a Sinera– i fer veure i viure l'evolució dels protagonistes exclusivament a partir de com en parlen els secundaris. En els seus soliloquis captem molt més enllà dels fets narrats, gràcies a un llenguatge oral, amb imatges visibles, i una sintaxi de frases tallades, on els signes de puntuació expressen tant com les paraules.

Amb fantasmagoria gòtica

Un virtuosisme ben distint és el que practica a *Letizia*, la narració més llarga, subtitulada no gratuïtament *Un conte de Poe sense Poe ni por*, on el clima de misteri obsessiu es teixeix a cop de recurrències, començant per la constant invocació de "Letizia, ara, blanca, freda i sola sota la terra xopa", i continuant per l'enumeració de tot el seguici de parents i amics de la difunta dona del narrador, amb el

protagonisme creixent de la cosina Carola Marelli, bellíssima, "més bella, potser, que Letizia, ara que la pobra Letizia era morta i la veritat no la podia afectar". Un conte on no falten gats enigmàtics ni tota la fantasmagoria gòtica, amb l'ús i abús d'una onomàstica estrafolària, que potser ens enfarfega però, si ens ho prenem amb calma, en sortim recompensats. Precisió, ritme, atmosfera, estats anímics..., fins que es fa de nit i creix l'oblit d'aquella Letizia enterrada a les quatre de la tarda.

Si aquestes són les peces més sòlides, no podem bandejar les més breus i satíriques –com *El meu amic Salom*, *Teoria de Crisant* i *El país moribund*, que en aquests moments hauria de ser de lectura obligatòria– i el sàinet de factura teatral *Conversió i mort d'en Quim Federal*. Són les perles d'un narrador astut, profusament il·lustrat, preocupat pel destí del país, i amb unes dosis de sornegueria que tomben per terra el mite del savi tancat a la torre d'ivori. *

FEMINITATS ADA CASTELLS

El Vaticà a les catacumbes

No caure en el desànim és el gran repte que s'imposa actualment als escriptors d'aquest país. La caiguda de la classe mitjana, que són els lectors potencials dels llibres; la por que la venda *on line* es transformi en robatori impune; la falta d'exigència crítica que destrui el gra de la palla; les trampetes d'editors i agents literaris perquè el negoci sobrevisqui; la poca aposta dels mitjans per la cultura... tot plegat fa que es-

criure de manera seriosa –és a dir, no fer de negre al servei dels famosos sinó construir una obra amb cara i ulls amb la dedicació que calgui– s'estigui convertint en un heroisme.

I, tanmateix, aquesta és la bona notícia. Això d'escriure, només ho continuaran fent els que no poden deixar de fer-ho. S'havia fet un pas endavant, s'havia intentat treure l'escriptor de la seva condició econòmica precària, se li havien cedit uns drets –pocs, però reco-

neguts– i s'havia fet un esforç per a la difusió de la lectura –molt d'esforç i, s'ha de dir, poc èxit, perquè els poders reals no hi han cregut mai en aquestes collonades.

Ara es tracta de tornar a la secta. És com si als del Vaticà els diguéssim que tornessin als primers temps del cristianisme i els féssim baixar a les catacumbes.

No és fàcil, però ja se sap que amb fe (i anti-depressius) tot és possible. *